

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

***Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση και μη Μισθολογικό Κόστος
στην Ελλάδα***

Προβληματισμός και Προτάσεις της ΕΣΕΕ

Αθήνα, 31 Ιανουάριου 2012

1. Ανταγωνιστικότητα: Μία σύνθετη έννοια

Η συζήτηση για την ανταγωνιστικότητα και τη σημασία της για μία οικονομία δεν προέκυψε πρόσφατα ή ξαφνικά. Η Ευρώπη, υιοθετώντας το 2000 τη Στρατηγική της Λισσαβόνας, έθεσε το στόχο να καταστεί η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης σε παγκόσμιο επίπεδο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Για την ανταγωνιστικότητα έχουν προταθεί πολλές ερμηνείες με κοινή όμως συνισταμένη.

Ανταγωνιστική θεωρείται εκείνη η οικονομία που παρουσιάζει αυξημένη ανάπτυξη με συνεχή βελτίωση της παραγωγικότητας.

Ενδεικτικά παρατίθενται οι ορισμοί:

Η εθνική ανταγωνιστικότητα είναι το πλέγμα εκείνο των παραγόντων, πολιτικών και θεσμών που προσδιορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας μιας χώρας. Το επίπεδο της παραγωγικότητας, με τη σειρά του, προσδιορίζει το διατηρήσιμο επίπεδο ευημερίας που μπορεί να απολαμβάνει μία οικονομία. Με άλλα λόγια, οι πιο ανταγωνιστικές οικονομίες μπορούν τείνουν να είναι σε θέση να προσφέρουν υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος στους πολίτες τους. Το επίπεδο της παραγωγικότητας προσδιορίζει επίσης την απόδοση των επενδύσεων σε μια οικονομία. Καθώς οι αποδόσεις είναι οι καθοριστικοί προσδιοριστικοί παράγοντες στη μεγέθυνση των οικονομιών, μια πιο ανταγωνιστική οικονομία είναι μια οικονομία που πιθανότατα θα αναπτυχθεί ταχύτερα στο μεσο- και μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

(World Economic Forum 2007: 3)

Ανταγωνιστικότητα είναι ο βαθμός στον οποίο ένα κράτος μπορεί, υπό συνθήκες ελεύθερης και δίκαιης αγοράς, να προσφέρει αγαθά και υπηρεσίες που πληρούν τα κριτήρια των διεθνών αγορών, διατηρώντας και αυξάνοντας ταυτόχρονα τα πραγματικά εισοδήματα των ανθρώπων μακροχρόνια.

(OECD 1992: 237)

Συνεπώς, η ανταγωνιστικότητα είναι μία μάλλον σύνθετη έννοια που δεν στηρίζεται σε οικονομικά και μόνο στοιχεία και για το λόγο αυτό θα πρέπει να ερμηνεύεται με προσοχή. Η ανταγωνιστικότητα της Ε.Ε. καθορίζεται από την ανάπτυξη της παραγωγικότητας και εξαρτάται επίσης από τις αποδόσεις και από το μέλλον της ευρωπαϊκής οικονομίας, ιδίως δε από την ικανότητά της να προβαίνει σε διαρθρωτικές αναπροσαρμογές. Για να είναι η Ε.Ε. ανταγωνιστική, πρέπει να είναι πιο αποδοτική όσον αφορά την έρευνα και την καινοτομία, τις τεχνολογίες της

πληροφορίας και των επικοινωνιών, την επιχειρηματικότητα, τον ανταγωνισμό, την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

2. Κόστος εργασίας και Παραγωγικότητα

Η ανταγωνιστικότητα καθορίζεται από την παραγωγικότητα, τον βαθμό αποδοτικότητας μετασχηματισμού των πόρων σε αγαθά και υπηρεσίες. Ο παρακάτω πίνακας (1) συνδέει το επίπεδο παραγωγικότητας με το κόστος εργασίας στον τομέα της μεταποίησης για το 2010. Ο Δείκτης έχει σταθμιστεί έτσι ώστε η Γερμανία να αποτελεί ουσιαστικά το σημείο σύγκρισης. Για να αποφευχθεί τυχόν λανθασμένη ερμηνεία των δεδομένων που μπορεί να οφείλεται σε συναλλαγματικές διαφορές και σε αποκλίσεις του επιπέδου των τιμών κρίνεται σκόπιμο οι συγκρίσεις να γίνουν με βάση τις μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ).

Τα αποτελέσματα της έρευνας έρχονται σε αντίθεση με την ιδιαίτερα περιοριστική πολιτική που υιοθετεί και τα σχετικά μέτρα που προτείνει το ΔΝΤ και γενικότερα η τρόικα στο πρόγραμμα για την Ελλάδα. **Το κόστος εργασίας** σίγουρα επηρεάζει την παραγωγικότητα, και κατά συνέπεια την ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας, **αλλά δεν αποτελεί τη μοναδική αλλά ούτε καν την ισχυρότερη ερμηνευτική μεταβλητή**. Είναι χαρακτηριστικό ότι χώρες με υψηλό κόστος εργασίας παρουσιάζουν υψηλή παραγωγικότητα όπως η Νορβηγία, η Γερμανία, το Βέλγιο και οι ΗΠΑ ενώ χώρες με χαμηλό κόστος εργασίας παρουσιάζουν χαμηλή παραγωγικότητα, όπως οι Πολωνία, η Εσθονία, η Λιθουανία και η Ουγγαρία.

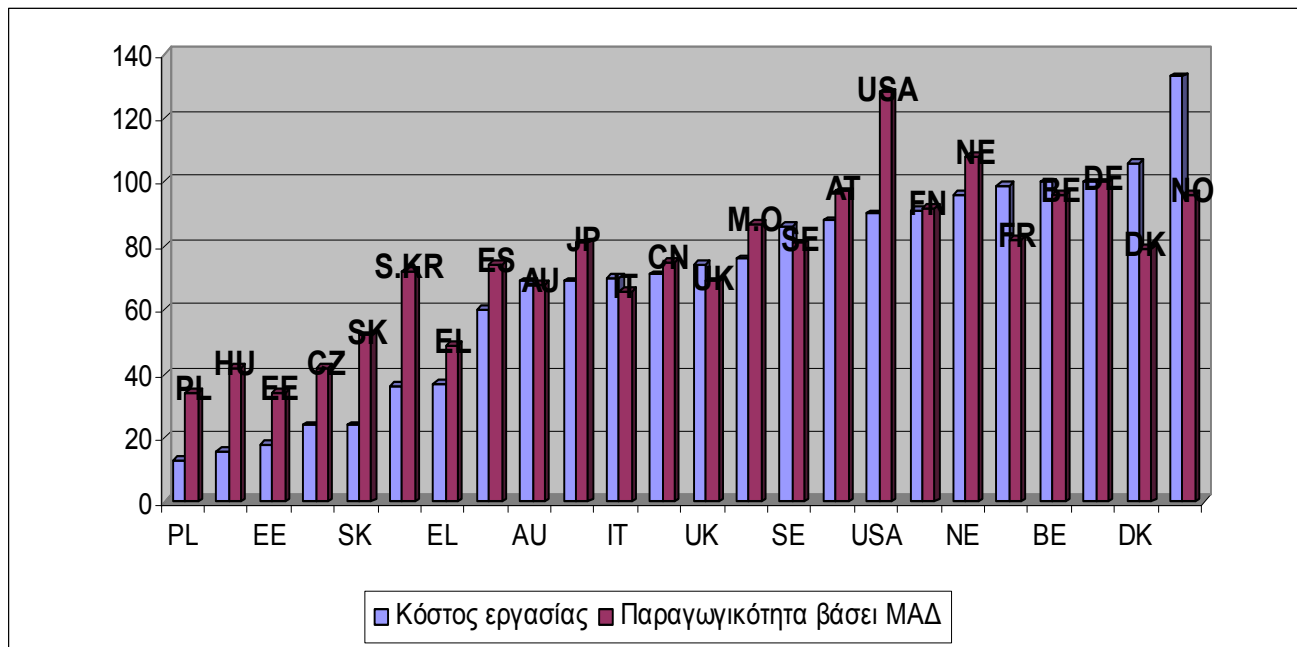
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το γεγονός πως Νότια Κορέα και Ελλάδα έχουν σχεδόν τον ίδιο δείκτη εργατικού κόστους (36 και 37 αντίστοιχα) αλλά μεγάλη διαφορά στην παραγωγικότητα με τον δείκτη για τη Νότια Κορέα να διαμορφώνεται σε 72 έναντι 49 στην Ελλάδα. Αυτή η παρατήρηση υποδηλώνει πως το εργατικό κόστος είναι **ένας μόνο** παράγοντας που επηρεάζει την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα και θα ήταν λάθος να του αποδίδεται σημασία μεγαλύτερη από την πραγματική του αξία. Παράλληλα, κρίνεται ως απόλυτα αναγκαίο να διερευνηθούν και να αναδυθούν όλοι εκείνοι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Πίνακας 1: Επίπεδο παραγωγικότητας και Κόστος Εργασίας το 2010
Στοιχεία για τον τομέα μεταποίησης ανά ώρα εργασίας, Δείκτης για
Γερμανία = 100

Χώρες	Παραγωγικότητα		Κόστος εργασίας
	Με βάση συναλλαγματικές Ισοτιμίες	Με βάση μονάδες ισοδύναμης αγοραστικής δύναμης	
Νορβηγία	133	96	133
ΗΠΑ	118	128	90
Ολλανδία	111	108	96
Φινλανδία	104	92	91
Δανία	103	79	106
Βέλγιο	102	96	100
Αυστρία	101	97	88
Γερμανία	100	100	100
Ιαπωνία	95	81	69
Σουηδία	95	81	86
Γαλλία	88	82	99
Αυστραλία	87	68	69
Μέσος Όρος	87	87	76
Καναδάς	82	75	71
Ιταλία	66	66	70
Ισπανία	66	74	60
Ηνωμένο Βασίλειο	65	69	74
Νότια Κορέα	47	72	36
Ελλάδα	43	49	37
Σλοβακία	33	52	24
Τσεχία	28	42	24
Λιθουανία	28	–	18
Ουγγαρία	25	42	16
Εσθονία	22	34	18
Πολωνία	19	34	13

Πηγή: Christoph Schröder, Produktivität und Lohnstückkosten der Industrie im internationalen Vergleich, Institute der deutschen Wirtschaft, Köln, Dezember 2011.

Διάγραμμα 1: Κόστος εργασίας και παραγωγικότητα

Πηγή: Christoph Schröder, Produktivität und Lohnstückkosten der Industrie im internationalen Vergleich, Institute der deutschen Wirtschaft, Köln, Dezember 2011 – Επεξεργασία INEMY

Η διαγραμματική απεικόνιση του Πίνακα 1 αποκαλύπτει πως δεν έχει προσδιοριστεί μία ξεκάθαρη σχέση μεταξύ κόστους εργασίας και παραγωγικότητας όταν δεν εξετάζονται άλλοι σχετικοί παράγοντες. Στην πραγματική οικονομία φαίνεται πως άλλα ζητήματα είναι σημαντικότερα των οποίων η διευθέτηση πρέπει να προηγηθεί πριν συζητηθούν δραστικές παρεμβάσεις, στο κόστος εργασίας. Στην Ελλάδα εξάλλου, το συνολικό κόστος εργασίας **έχει συρρικνωθεί** σημαντικά τα τελευταία τρίμηνα, όπως προκύπτει από στοιχεία της Eurostat. Τα στοιχεία έχουν επεξεργαστεί και προσαρμοστεί για τις αποκλίσεις της εποχικότητας αλλά και τις εργάσιμες μέρας και περιλαμβάνουν τις ποσοστιαίες μεταβολές του συνολικού κόστους εργασίας, συγκρινόμενες με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, για τη Βιομηχανία, τις Κατασκευές και τις Υπηρεσίες. Δυστυχώς δεν υπήρχαν διαθέσιμα αντίστοιχα στοιχεία για τις Ιταλία, Ιρλανδία, Φινλανδία, Σουηδία και Νορβηγία.

Η Ελλάδα, εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης σε συνδυασμό με το πρόβλημα ρευστότητας και εν τέλει τον δανεισμό από την τρόικα, προχώρησε σε ευρείας έκτασης μειώσεις μισθών, πολύ περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη χώρα. Με το μέτρο αυτό προσπάθησε να μειώσει τις ταμειακές της ανάγκες, να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της και την απασχόληση. Η πολύ βαθιά οικονομική ύφεση, η οποία προβλέπεται να συνεχιστεί και φέτος, τα πρωτοφανή για τα τελευταία 40

χρόνια ποσοστά ανεργίας, και η πτώση των επενδύσεων ως ένδειξη έλλειψης εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία, δεν αφήνουν κανένα περιθώριο αμφιβολίας για την πλήρη αποτυχία του όλου εγχειρήματος.

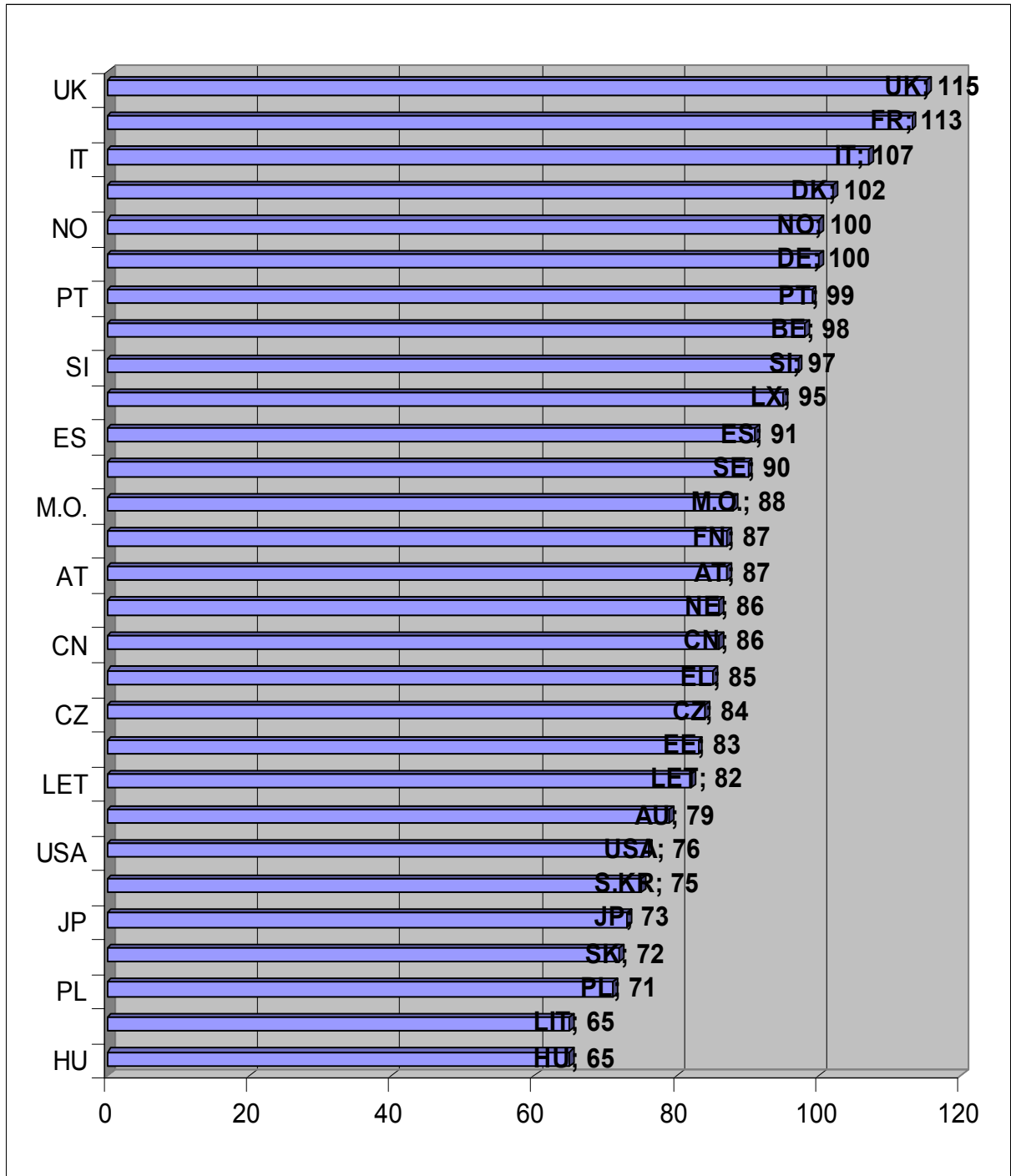
Πίνακας 2: Ποσοστιαία μεταβολή (%) συνολικού κόστους εργασίας σε Βιομηχανία, Κατασκευές και Υπηρεσίες

Χώρα / Έτος	2010Q2	2010Q3	2010Q4	2011Q1	2011Q2	2011Q3
Βέλγιο	3,5	3,3	3,1	3,0	2,9	2,6
Τσεχία	1,9	3,0	2,6	3,6	3,6	3,8
Δανία	3,1	2,8	2,5	2,4	1,6	1,9
Γερμανία	0,1	0,4	1,1	2,4	3,9	2,9
Εσθονία	-3,4	-1,0	1,0	1,7	3,5	4,0
Ελλάδα	0,1	-3,8	-6,5	-10,5	-4,2	-4,8
Ισπανία	1,0	-0,9	-0,2	0,9	1,1	3,0
Γαλλία	3,2	2,7	2,5	3,1	3,0	2,6
Λιθουανία	-7,2	-3,2	0,7	0,7	2,4	4,0
Λουξεμβούργο	-0,3	3,3	3,3	2,5	3,0	2,2
Ουγγαρία	-3,6	-0,9	-3,2	2,4	4,5	4,5
Μάλτα	1,1	2,1	1,2	2,5	3,0	2,8
Ολλανδία	1,5	2,3	3,1	2,8	1,5	1,5
Αυστρία	0,1	1,5	1,7	0,7	3,6	4,8
Πολωνία	2,1	1,4	-0,3	3,8	4,9	5,4
Πορτογαλία	0,5	-3,0	1,8	-1,1	-2,4	-0,1
Ρουμανία	1,6	-1,5	-1,4	-1,4	2,0	8,7
Σλοβενία	-0,7	-0,3	2,7	2,1	3,0	2,0
Σλοβακία	1,0	4,3	4,6	3,0	4,2	5,9
Ηνωμένο Βασίλειο	1,0	1,2	2,3	-0,6	2,8	1,6

Πηγή: Eurostat

Το Διάγραμμα 2 που ακολουθεί επιβεβαιώνει το γεγονός πως η μείωση του εργατικού κόστους και η διατήρησή του σε χαμηλά επίπεδα δε συνεπάγεται και αυτόματη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας. Οι ισχυρότερες οικονομίες της Ευρώπης (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία) παρουσιάζουν το υψηλότερο εργατικό κόστος στον τομέα της βιομηχανίας, συγκρινόμενες με τη γερμανική οικονομία. Αν γίνει αποδεκτή η άποψη της τρόικας πως για να ανακτηθεί η ανταγωνιστικότητα μιας χώρας θα πρέπει να μειωθεί το κόστος εργασίας τότε θα αρκούσε στις ισχυρές ευρωπαϊκές οικονομίες μία μείωση του κόστους εργασίας για να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Αλήθεια, μπορεί αυτό να ισχύει; Έστω και τώρα, είναι ουσιαστικής σημασίας η συνειδητοποίηση από την τρόικα πως οι μειώσεις στις αμοιβές των εργαζομένων δεν πρόκειται να οδηγήσουν σε ανάκτηση της χαμένης ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας αλλά αντίθετα σε ακόμη βαθύτερη οικονομική συρρίκνωση με απρόβλεπτες κοινωνικές επιπτώσεις.

**Διάγραμμα 2: Επιτεδο Κόστους ανά μονάδα εργασίας
Βιομηχανία στη Γερμανία = 100**

Πηγή: Christoph Schröder, Produktivität und Lohnstückkosten der Industrie im internationalen Vergleich, Institute der deutschen Wirtschaft, Köln, Dezember 2011.

Πίνακας 3: Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα (%)

Ηλικία /Έτος	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+	Σύνολο
2006	32,0	23,2	13,8	9,3	7,9	6,3	4,9	4,7	4,2	2,3	1,6	0,0	0,0	8,8
2007	24,9	21,5	14,3	9,0	6,9	5,7	4,7	4,1	4,1	2,1	1,6	1,0	0,0	8,1
2008a	27,8	22,7	14,1	9,2	6,9	6,1	5,0	4,7	4,0	2,4	1,3	0,0	0,0	8,0
2008b	26,0	19,7	12,8	8,4	5,6	5,2	3,9	4,1	3,4	2,7	1,1	0,0	0,0	7,2
2008c	21,2	21,3	12,5	8,2	5,9	5,2	3,6	4,0	3,4	2,4	1,8	0,0	0,0	7,2
2008d	29,3	22,0	13,0	8,8	7,4	5,4	4,6	4,8	4,0	2,4	1,1	0,0	0,0	7,9
2009a	33,2	24,3	14,7	10,3	8,9	6,5	6,4	5,8	4,8	2,9	1,1	0,9	0,0	9,3
2009b	31,1	23,5	14,0	9,4	8,2	6,4	5,6	6,3	5,0	3,3	0,8	1,0	0,0	8,9
2009c	28,0	24,2	15,2	9,9	8,4	6,6	6,2	6,1	5,4	3,7	0,9	1,0	0,0	9,3
2009d	31,6	27,9	16,2	10,6	9,4	8,1	6,9	7,0	5,9	3,7	1,0	1,4	0,0	10,3
2010a	33,8	30,4	17,7	12,8	11,3	8,9	8,2	7,8	6,7	5,0	1,3	1,4	0,0	11,7
2010b	37,4	30,6	18,3	13,2	10,6	9,1	8,2	8,1	6,9	4,6	1,6	0,8	0,0	11,8
2010c	37,5	31,8	19,8	14,0	11,2	9,4	8,3	8,6	6,6	4,5	1,9	0,9	0,0	12,4
2010d	47,8	35,4	23,2	16,1	12,7	11,0	10,0	9,3	7,9	5,1	1,9	1,5	0,0	14,2
2011a	56,2	37,5	26,3	18,2	14,6	12,2	11,2	10,6	8,8	5,8	2,7	1,6	0,0	15,9
2011b	54,7	41,4	27,7	18,6	14,4	12,1	11,7	10,7	8,9	5,8	2,5	0,3	0,0	16,3
2011c	53,5	43,6	30,2	19,9	15,5	13,5	12,3	12,0	9,2	6,7	4,3	1,8	0,0	17,7

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 4: Εξέλιξη του Πληθωρισμού στην Ελλάδα (%)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Πολλά είναι ακόμα τα επιχειρήματα που θα μπορούσαν να επιστρατευτούν ώστε η συζήτηση για την κατάργηση του 13^{ου} και 14^{ου} μισθού καθώς και των περαιτέρω περικοπών των μισθών να μη μετουσιωθεί σε πράξη. **Η παραγωγικότητα της εργασίας δεν είναι ανεξάρτητη από το ύψος των μισθών των εργαζομένων.** Έχει αποδειχθεί πως υψηλότεροι μισθοί οδηγούν σε αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, είτε μέσω της καλύτερης ψυχολογίας των εργαζομένων που συνεπάγεται και μεγαλύτερη εργασιακή προσπάθεια είτε μέσω της πιο προσεκτικής διοίκησης της επιχείρησης ώστε να μειωθούν οι αναποτελεσματικές δραστηριότητες. Αναλυτικότερα, μία επιχείρηση που προσφέρει υψηλές αποδοχές αυξάνει το κόστος για τον εργαζόμενο σε περίπτωση απόλυσης, μειώνει την πιθανότητα να αναζητήσουν οι εργαζόμενοι της απασχόληση αλλού, απευθύνεται σε ιδιαίτερα ικανούς εργαζομένους κάθε φορά που αποφασίζει να προβεί σε προσλήψεις ενώ η το κίνητρο επιπλέον αμοιβών τονώνει το ηθικό και τη συνολική παραγωγικότητα της εργασίας.

Τα επιχειρήματά αυτά ισχύουν στην περίπτωση της πλήρους απασχόλησης ενώ όταν επικρατούν συνθήκες ανεργίας, ο φόβος των εργαζομένων να απολυθούν και να παραμείνουν σε κατάσταση ανεργίας για μακρύ χρονικό διάστημα περιορίζει μεν αλλά δεν εξαφανίζει την επίδραση των υψηλών μισθών. Αντίθετα οι εργαζόμενοι καταβάλλουν όλο και μεγαλύτερη προσπάθεια, ελαχιστοποιώντας τους νεκρούς χρόνους. Συνεπώς, ο λόγος για την υποχώρηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας όταν η ανεργία έχει λάβει εκρηκτικές διαστάσεις δεν πρέπει να αναζητηθεί στους εργαζομένους αλλά στα διαρθρωτικά και χρονίζοντα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας.

Έτος	Πληθωρισμός	2011 / Μήνας	Πληθωρισμός
1999	2,6	Ιανουάριος	5,2
2000	3,2	Φεβρουάριος	4,4
2001	3,4	Μάρτιος	4,5
2002	3,6	Απρίλιος	3,9
2003	3,5	Μάιος	3,3
2004	2,9	Ιούνιος	3,3
2005	3,5	Ιούλιος	2,4
2006	3,2	Αύγουστος	1,7
2007	2,9	Σεπτέμβριος	3,1
2008	4,2	Οκτώβριος	3,0
2009	1,2	Νοέμβριος	2,9
2010	4,7	Δεκέμβριος	2,4

Εξάλλου, και με βάση τα στοιχεία της Ετήσιας Βιομηχανικής Έρευνας (ΕΒΕ), η συμμετοχή των εργατικού κόστους κατά το σχηματισμό της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας βαίνει διαχρονικά μειούμενη, γεγονός που περιορίζει τη συμμετοχή των εργαζομένων στο κόστος παραγωγής άρα και το αναμενόμενο ευεργετικό αποτέλεσμα στην παραγωγικότητα, αν βέβαια γίνει δεκτός τρόπος θεώρησης της οικονομίας της τρούκας. Παράλληλα, θα πρέπει να γίνει κατανοητό πως η ελληνική οικονομία έχει στηριχθεί, για διάφορους λόγους, στην ύπαρξη και λειτουργία πολλών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων όπου η δυνατότητα συρρίκνωσης του κόστους εργασίας είναι μάλλον μικρή. Αντίθετα, η υιοθέτηση ιδιαίτερα λιτής οικονομικής πολιτικής οδηγεί με ακρίβεια στην ύφεση, σε έναν αυτοτροφοδοτούμενο ατέρμονα βρόγχο πτώσης των εισοδημάτων και της κατανάλωσης, ανόδου των απολύσεων της φτώχειας και της εγκληματικότητας διατηρώντας ή και αυξάνοντας τα ελλείμματα με συνεχή υποχώρηση του ΑΕΠ.

3. Μη μισθολογικό κόστος

Στην οικονομική επιστήμη έχει αποδειχθεί ότι στην περίπτωση που υπάρχουν πάγια κόστη εργασίας (μη μισθολογικό κόστος εργασίας), η εργασία δεν αμείβεται με την αξία του οριακού προϊόντος της αλλά με χαμηλότερες αμοιβές, ακόμα και σε συνθήκες τέλει ανταγωνισμού. Συνεπώς, οι αγορές εργασίας που χαρακτηρίζονται από μεγάλο μη μισθολογικό κόστος δεν λειτουργούν αποδοτικά αφού το κόστος αυτό αποτελεί στην ουσία μία στρέβλωση στην ομαλή λειτουργία της αγοράς. Σε αυτή την περίπτωση βέβαια είναι απαραίτητο να βρίσκονται τα ισοδύναμα εκείνα έτσι ώστε να μην πυροδοτείται η δομή και η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας.

Με βάση τα παραπάνω ΕΣΕΕ έχει προτείνει:

- α) Το πάγωμα των μισθών και
- β) τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους σε συνδυασμό με το «ασφαλιστικό τέλος» ώστε και οι επιχειρήσεις να ωφεληθούν αλλά και τα ασφαλιστικά Ταμεία να μην κινδυνέψουν. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΣΕΕ προτείνει μείωση κατά 10% του μη μισθολογικού κόστους. **Κάτι τέτοιο σημαίνει μείωση της συνολικής ετήσιας μισθολογικής δαπάνης των επιχειρήσεων κατά 2 δις. ευρώ.** Αναφορικά με τον κίνδυνο κατάρρευσης των ασφαλιστικών ταμείων από τις απώλειες των εσόδων κατά 5 δις ευρώ το 2011 και επιπλέον κατά 7 δις ευρώ το 2012, προτείνεται η αναπλήρωση των πόρων από τη μείωση των εισφορών με την επιβολή ενός «ασφαλιστικού τέλους» ύψους 1%, επί του ετήσιου τζίρου των επιχειρήσεων που θα μπορούσε να καταβάλλεται με τις περιοδικές δηλώσεις ΦΠΑ, αλλά θα υπολογίζεται ως δαπάνη της επιχείρησης. Μόνο έτσι θα ισχύσει η σταθερή θέση της ΕΣΕΕ ότι κάθε επιβάρυνση πρέπει να είναι ανταποδοτική.

Α) ΠΑΓΩΜΑ ΜΙΣΘΩΝ

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟ 2012 , 2013, 2014 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Προβλέψεις)			
	2012	2013	2014
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ (ΜΣΔΣ 2012 – 2015)	0,6%	1,1%	1,0%
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ (ΔΝΤ)	0,6%	1,02%	1,02%
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ (ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΣΕΕ)	1,5%	1,3%	1,1%

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΑΓΩΜΑΤΟΣ ΕΩΣ ΤΟ 2014 ΚΑΤΩΤΑΤΟΣ ΜΙΣΘΟΣ – <u>ΜΕΙΚΤΑ</u> = 751,39 ευρώ			
	2012	2013	2014
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ (ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΣΕΕ)	1,5%	1,3%	1,1%
ΜΙΣΘΟΣ	740,29	730,79	722,84

Επομένως, στην περίπτωση του «παγώματος» του μισθού και με βάση τις μεταβολές του πληθωρισμού σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του **πληθωρισμού από την ΕΣΕΕ**, η επιβάρυνση των μισθωτών θα ανέλθει στο **3,8%**.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΑΓΩΜΑΤΟΣ ΕΩΣ ΤΟ 2014 ΚΑΤΩΤΑΤΟΣ ΜΙΣΘΟΣ – <u>ΠΛΗΡΩΤΕΟ</u> = 550,27 ευρώ			
	2012	2013	2014
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ (ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΣΕΕ)	1,5%	1,3%	1,1%
ΜΙΣΘΟΣ	542,02	534,97	529,09

Η **μείωση** του μισθού με βάση τις μεταβολές του πληθωρισμού θα είναι **3,85%**

Β) ΜΕΙΩΣΗ ΚΑΤΑ 10% ΤΟΥ ΜΗ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Κόστος εργασίας κατώτατου μισθού	965,99€	965,99€	965,99€
Μεικτά	751,39	751,39	751,39
Εργοδοτική εισφορά	214,9	214,9	214,9
Μείωση 10% Εργοδοτικής εισφοράς	21,46	21,46	21,46

**Η παραπάνω μείωση μόνο των εργοδοτικών εισφορών
ισοδυναμεί με περίπου 2,5% μείωση του κόστους εργασίας**

Σημείωση: Σύμφωνα με υπολογισμούς η συμμετοχή του κόστους εργασίας στη συνολική αξία παραγωγής εκτιμάται σε ποσοστό **16% (2007)**. Συνεπώς μία μείωση κατά **2,5%** στο προαναφερθέν ποσοστό (16%) θα ισοδυναμεί με μία πτώση της τελικής τιμής (σε όρους παραγωγής/τιμές παραγωγού) κατά **0,4%**, με την προϋπόθεση ότι το περιθώριο κέρδους δεν θα διευρυνθεί. Εάν δε υπολογίσουμε και το Φ.Π.Α. η εξεταζόμενη μεταβολή θα ήταν ακόμη περισσότερο ανεπαίσθητη.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΠΟΥ ΟΙ ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΘΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΚΛΑΔΙΚΕΣ/ΟΜΟΙΟΕΠΑΓ ΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝ ΩΝ	ΜΕΣΟ ΕΤΗΣΙΑ ΑΚΑΘ.ΕΙΣΟΔΗ ΜΑ ΜΙΣΘΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2011 (σε ευρώ)	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚ Η ΔΑΠΑΝΗ 2011 (σε ευρώ)	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ 2011 (σε ευρώ) ΜΕ -10% ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	303.800	30.314	9.209.481.302	8.813.473.606
Λιανικό – Χονδρικό Εμπόριο – Επισκευή μηχανημάτων	772.900	19.828	15.325.300.799	14.635.662.263
Μεταποίηση	417.000	22.774	9.496.845.570	9.088.481.210
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	111.900	31.764	3.554.402.790	3.401.563.470
Ενημέρωση - Επικοινωνία	79.500	32.454	2.580.081.075	2.469.137.589
Κατασκευές	262.200	18.677	4.897.017.630	4.686.445.872
ΣΥΝΟΛΟ	1.947.300	29.969	45.063.129.166	43.094.764.010

Η πρόταση της ΕΣΕΕ για τριετές πάγωμα των μισθών σε συνδυασμό με την μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 10%, θα μειώσει το μη μισθολογικό κόστος στον ιδιωτικό τομέα σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα περίπου κατά 2 δις ευρώ, χωρίς να υπολογίζονται οι μειώσεις μισθών τουλάχιστον κατά 15-20%, από τις συνεχώς αυξανόμενες επιχειρησιακές συμβάσεις. Η συνολική εξοικονόμηση των επιχειρήσεων από την μείωση του εργατικού κόστους υπολογίζεται ετησίως πάνω από 4,5 δις ευρώ.

Γιατί η συνταγή δεν “δούλεψε” και (;) για την Ελλάδα;

Οι ελπίδες της Τρόικας για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και πτώσης των τιμών αγαθών και υπηρεσιών μέσω των περικοπών απεδείχθησαν φρούδες. Αντί να βελτιωθούν οι δομές της ελληνικής οικονομίας και να δοθεί βάρος στον τρόπο λειτουργίας των θεσμών, στην ατζέντα κυριάρχησε και εξακολουθεί να προβάλλεται η κατάργηση του 13^{ου} και 14^{ου} μισθού στον ιδιωτικό τομέα και η περαιτέρω μείωση των μισθών. **Και τούτο διότι ο τρόπος προσέγγισης του προβλήματος της ελληνικής οικονομίας περιορίζεται σε προσέγγιση μεμονωμένων επιμέρους αγορών χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ποικίλες και σημαντικές αλληλεπιδράσεις.** Στη συγκεκριμένη περίπτωση η πολιτική/οικονομική πρόταση της Τρόικας στηρίζεται στην καθ' υπόθεση εκτίμηση της ελαστικότητας απασχόλησης ως προς τον μισθό χωρίς να υπολογίζονται οι πολύ σημαντικότερες εισοδηματικές επιπτώσεις πάνω στη ζήτηση των προϊόντων. Ζητήματα καίριας σημασίας, η επίλυση των οποίων θα ενίσχυε δυναμικά και σε βάθος χρόνου την οικονομία, όπως ο περιορισμός της γραφειοκρατίας, η ουσιαστική ενίσχυση της διαφάνειας, η έγκαιρη απονομή δικαιοσύνης, η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου, η οργάνωση και τόνωση της επιστημονικής έρευνας, η συνεχής και υψηλού επιπέδου κατάρτιση των εργαζομένων, η βελτίωση των υποδομών, η ολοκλήρωση της μηχανοργάνωσης και γενικά η ψηφιοποίηση στο δημόσιο τομέα, η δημιουργία ενός απλού και ξεκάθਾਰου φορολογικού συστήματος χωρίς παράθυρα και μπαλώματα και γενικότερα η άρση των όλων στρεβλώσεων που προκαλούνται στην αγορά από δυσλειτουργίες του κράτους και που θα μπορούσαν να λάβουν χώρα άμεσα και δίχως κόστος, θίχτηκαν ακροθιγώς ή και καθόλου. Έτσι, εφαρμόζεται η λανθασμένη οικονομική συνταγή σε μία χώρα όπου δεν έχουν ληφθεί υπ' όψη τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητές της. Παράλληλα με τις οριζόντιες περικοπές των μισθών η ελληνική κυβέρνηση, με πρόσχημα την ενίσχυση της απασχόλησης, προχώρησε σε περαιτέρω ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων επιτρέποντας στις επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν νέους εργαζομένους στα 601,11 ευρώ μεικτά, (κάτω από τα 500 ευρώ καθαρά) αντί των 751,39 ευρώ που είναι η ελάχιστη αμοιβή για την πλήρη απασχόληση. Τα στοιχεία (Πίνακας 3) και οι εκτιμήσεις (το 4^ο του 2011 και το 1^ο του 2012 αναμένεται να κυμανθεί γύρω στο 19% και να ξεπεράσει το 20% αντίστοιχα) για την εξέλιξη της ανεργίας είναι ιδιαίτερα δυσοίωνες και εξαιρετικά ανησυχητικές αφού η εκρηκτική της πορεία δεν φαίνεται δε φαίνεται να ανακόπτεται (Πίνακας 3) ενώ παρατηρείται επίμονος πληθωρισμός (Πίνακας 4), ο οποίος προβληματίζει ακόμα και την τρόικα, ιδιαίτερα μετά την επιβολή των περικοπών αλλά και μιας σειράς έκτακτων φόρων που έπληξαν καίρια και περιόρισαν δραστικά το διαθέσιμο προσωπικό εισόδημα. Συνεπώς στην Ελλάδα παρατηρείται μια έκφανση στασιμοπληθωρισμού, της συνύπαρξης δυσθεώρητης ανεργίας και επίμονου πληθωρισμού όταν τα εισοδήματα έχουν καταβαραθρωθεί χωρίς να υπάρχει ακόμα πειστική ερμηνεία, κλονίζοντας έτσι τα επιχειρήματα της τρόικας.